Coimisiún na Scrúduithe Stáit

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2015

AISTRIÚCHÁN AR SCÉIM MHARCÁLA

Nascmhodúil

LEIBHÉAL COMÓNTA

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.
Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Gairmchlár na hArdteistiméireachta
Scrúdú na Nascmhodúl
2015
Scéim Mharcála

Scrúdú Scríofa

Marcanna Iomlána an Scrúdaithe 160

Gradam	**128 marc**
Fiúntas	**104 marc**
Pas	**80 marc**

Roinn A	Closamharc	30 marc

Cuid 1

C.1	Cén saghas gnó a bhí Sylvia ag iarraidh a chur ar bun i dtús ama?	**1 mharc**

Theastaigh uaithi stiúideo taifeadta a bhunú.

1m

C.2	Cén fáth a raibh an saghas sin gnó oiriúnach do Sylvia?	**2 mharc**

1. Rinne sí staidéar ar an innealtóireacht fuaime i gColáiste na Cuisle i nGaillimh.
2. Bhí sí ag obair i stáisiún raidió ar feadh dhá bhliain go leith.
3. Bhí suim riamh aici sa cheol agus i léiriú an cheoil.

2m
(1 + 1)

C.3	Luaigh an bhearna sa mhargadh a d’aithin Sylvia de thoradh an staidéir féidearthachta a rinne sí. Tabhair breac-chuntas ar an gcúis a bhféadfadh Sylvia déanamh go maith sa mhargadh sin. **3 mharc**

(i) Chun bannaí bainise gairmiúla a thaifeadadh agus iad ag seinm beo ag bainis. 1m

(ii)
1. Níl mórán bannaí ann a bhfuil taifeadadh maith gairmiúil acu díobh féin ag seinm ag bainis.
2. Bhí an trealamh ag Sylvia agus ag a cara cheana féin chun bannaí bainise a thaifeadadh.
3. Bheadh na bannaí sásta íoc as taifeadadh beo maith díobh féin.
4. Glacann sé níos lú ama agus airgid na bannaí a thaifeadadh beo ag bainis agus athmháistriú a dhéanamh ar an taifeadadh sin sa stiúideo.

2m
(0/2)

Cuid 2

C.4	Cad a d’fhoghlaim Sylvia as an taithí a bhí aici cheana féin ar ghnó a reáchtáil.	**4 mharc**

1. Bhí baint aici le mionchomhlacht le haghaidh Ghairmchlár na hArdteistiméireachta/áit ar fhoghlaim sí an tábhacht a bhaineann le do ghnó a fhógairt.
2. D’fhoghlaim sí chomh maith conas cúrsaí airgeadais a choinneáil faoi smacht/e.g. baileoidh sí éarlais ó gach banna sula ndéanfaidh sí an taifeadadh, agus íocfar an fuílleach nuair a bheidh an taifeadadh déanta.

2 @ 2m
(0/2)

C.5	Mínigh na cineálacha tacaíochta a d’fhéadfadh an Oifig Fiontar Áitiúil a thairiscint do Sylvia. **4 mharc**

1. Tá siad in ann deontais a chur ar fáil le haghaidh costais tionscnaimh, e.g. trealamh/staidéar indéantachta.
2. Tá clár forbartha tuaithe ann má tá an gnólacht le bunú i gceantar tuaithe.
3. Tá cúrsa ‘Tosaigh do Ghnó Féin’ á reáchtáil ag an Oifig Fiontar Áitiúil gach oíche Luain ar feadh sé mhí/clúdaíonn sé gach gné de ghnó nua a bhunú/plean gnó/tacaíochtaí do ghnó nua.

2 @ 2m
(0/2)

C.6	Tabhair breac-chuntas ar na fadhbanna a d'fhéadfadh teacht chun cinn agus is gá a réiteach sular féidir le Sylvia dul ar aghaidh leis an smaoineamh atá aici don ghnó. **4 mharc**

1. Seirbhís aon uaire atá á cur ar fáil aici agus ní bheidh ar na bannaí níos mó ná bainis amháin a thaifeadadh/an tseirbhís a úsáid uair amháin.
2. Ní mór di a fháil amach cé mhéad banna bainise atá ag casadh lena léiriú go bhfuil spriocmhargadh aici.
3. Ní mór cúrsaí airgeadais a chinntiú e.g. cé mhéad a d'íocfadh banna bainise as an taifeadadh.
4. Ní mór di a plean gnó a fheabhsú, ceisteanna ar leith a fhreagairt a bhaineann leis an éileamh/chun tacaíocht a fháil ón Oifig Fiontar Áitiúil.

2 @ 2m
(0/2)

Cuid 3

C.7	Thug Seán breithiúnas géar ar roinnt gnéithe de phlean gnó Sylvia. Mínigh an tábhacht a bhaineann le plean gnó. Mol slite a bhféadfadh Sylvia feabhas a chur ar a plean gnó don chéad chruinniú eile a bheidh aici le Seán. **6 mharc**

(i)

1. Tá plean gnó tábhachtach chun inmharthanacht an ghnólachta a léiriú/fadhbanna/laigí a léiriú.
2. Cáipéis thábhachtach é chun infheisteoirí a spreagadh.
3. Treoir mhaith atá ann chun gnólacht/foireann/acmhainní a bhainistiú.
4. Leagann amach spriocanna/cuspóirí/is féidir é a úsáid chun dul chun cinn a sheiceáil.

1 @ 2m
(0/2)

(ii)

1. Ní mór do Sylvia a chruthú go bhfuil éileamh ann ar thaifeadadh gairmiúil beo agus go mbeidh gnó athuaire ann/ainm na mbannaí a bhreacadh síos/an táille a bheidís sásta a íoc as an tseirbhís.
2. Is gá di a léiriú cén chaoi a dtuillfear ioncam/d'fhéadfaidís spás a dhíol ar a suíomh gréasáin chun seirbhísí bainise eile a fhógairt/tá rogha 'click per view' ar fáil ar YouTube.
3. Is gá dóibh béim a chur ar a bpróifíl ar Facebook agus Twitter.
4. Teastaíonn tuilleadh forbartha ar na rannáin den phlean a bhaineann leis an táirge, le cúrsaí airgeadais agus le margaíocht.
5. Banna a thaifeadadh roimh an gcéad chruinniú eile chun sampla dá gcuid oibre a thaispeáint.

2 @ 2m
(0/2)

C.8	Mínigh na buntáistí a bhaineann leis an gClár Meantóireachta atá á thairiscint ag an Oifig Fiontar Áitiúil. **6 mharc**

1. Sa Chlár Meantóireachta tugtar comhairle agus treoir phraiticiúil, iontaofa, duine le duine, ó dhuine a bhfuil taithí gnó aige.
2. Is féidir leo éisteacht/cuidiú le réimsí óna dteastaíonn feabhas a shainaithint.
3. Cuidíonn siad trína gcuid tuairimí a chur in iúl go neamhspleách, bunaithe ar a gcuid eolais/le cuidiú le cuideachta ina phróiseas cinnteoireachta.
4. Is féidir leo bheith páirteach sna réimsí seo a leanas:

Bainistíocht ghinearálta	Eagrúchán Corparáideach
Airgeadas	Plean gnó
Margaíocht	Pleanáil agus dearadh suímh ghréasáin

3 @ 2m
(1 + 1)

Roinn B	Cás-Staidéar	30 marc

C.1 Bunaithe ar a bhfuil léite agat den chás-staidéar sin mínigh **trí cinn** de na téarmaí seo a leanas:
- Ráiteas Misin
- Páirtithe leasmhara
- Comhionannas deiseanna
- Fiontraí
- CV

6 mharc

1. Cáipéis oifigiúil is ea Ráiteas Misin ina leagtar amach spriocanna, cuspóir, luachanna, prionsabail agus obair cuideachta nó eagraíochta.
2. Páirtithe Leasmhara – duine, grúpa nó eagraíocht atá anseo (custaiméirí, fostaithe, pobal áitiúil, grúpaí sainleasa, soláthróirí, infheisteoirí, rialtas, fiontraithe)/a bhfuil suim nó leas acu in eagraíocht/aon duine a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar eagraíocht, straitéis nó tionscadal nó a bhfuil tionchar ag eagraíocht, straitéis nó tionscadal orthu.
3. Is é is ciall le comhionannas deiseanna go gcaitear go cóir/cothrom le gach iarrthóir ar phost nua nó ardú céime gan aon leithcheal (idirdhealú) (cine, creideamh nó sampla de leithcheal).
4. Fiontraí – duine a úsáideann a thionscnaíocht féin/a cheapann deis/smaoineamh gnó nua, a ghlacann an riosca agus a thosaíonn gnó nua chun brabús a dhéanamh.
5. CV – Curriculum Vitae, cáipéis a úsáidtear chun iarratas a dhéanamh ar phost/a úsáidtear agus fostaíocht á lorg/taispeánann sé sonraí pearsanta, cáilíochtaí agus taithí fostaíochta duine.

3 @ 2m
(1 + 1)

C.2 (i) Mínigh an téarma 'Freagracht Chorparáideach Shóisialta' (FSC).
(ii) Tabhair breac-chuntas ar bheartas sa fhreagracht chorparáideach shóisialta atá curtha i bhfeidhm ag Roibeard agus Máire in Earcaigh Mé Teo.
(iii) Tabhair breac-chuntas ar na réimsí a bheadh á moladh ag Earcaigh Mé Teo. do ghnólacht eile lena gcur san áireamh i straitéis fhreagracht chorparáideach shóisialta. **12 mharc**

(i) Cleachtas gnó atá sa Fhreagracht Chorparáideach Shóisialta lena mbaineann rannpháirtíocht i dtionscnaimh/a théann chun tairbhe na sochaí/an phobail áitiúil.

2 @ 2m
(0/2)

(ii) 1. Bhunaigh Robert agus Maria Clár Gairmeacha saor in aisce 2m
(0/2)

áirítear ann próifíl phroifisiúnta a fhorbairt/CV a ullmhú/cleachtadh a dhéanamh ar theicnící maithe agallaimh/cuireann siad tacaíochtaí fostaíochta/meaitseála poist ar fáil chomh maith.

2 @ 1m

nó

2. Tugann siad tacaíocht d'fhiontair nuabhunaithe mar seo a leanas:
deasca a bhfuil na seirbhísí go léir ar fáil orthu ar cíos ainmniúil/teacht ar áiseanna cló, leathanbhanda agus cumarsáide/tacaíocht nuair atá iarratas á dhéanamh ar dheontais/cúnamh le saincheisteanna dlí agus cánach.

(iii) Mholfadh Earcaigh Mé Teo. na nithe seo a leanas:

1. An gá le méid áirithe den fhreagracht shóisialta a chur i bhfeidhm – bheith páirteach sa phobal áitiúil uair ar bith is féidir - (meantóirí/urraíocht/cuairt isteach/amach/taithí oibre/etc.)
2. Beidh gá le dul i gcomhairle leis an bhfoireann/leis an bpobal áitiúil maidir leis an mbeartas freagrachta sóisialta corparáidí/le cuidiú le cinneadh a dhéanamh faoi bheartas cuí freagrachta sóisialta corparáidí.
3. Feasacht ar chúrsaí timpeallachta (crainn a chur, cóireáil uisce, monatóireacht ar dhramhaíl).
4. Coinníollacha oibre na bhfostaithe, nósanna imeachta na hearcaíochta, cleachtais oiliúna agus ardú céime/an gá le haitheantas a thabhairt don tábhacht a bhaineann le cothrom na féinne, le comhionannas deiseanna, agus le luach gach cineál oibre.

2 @ 2m
(0/2)

C.3	(i)	Mínigh an téarma 'éagsúlú' de réir mar a úsáidtear sa chás-staidéar é.
	(ii)	Pléigh na cúiseanna a bhfuil sé tábhachtach do ghnólacht éagsúlú a dhéanamh.
		12 mharc

(i) Straitéis ghnó is ea éagsúlú atá deartha chun **riosca** a laghdú trí dheiseanna nua margaidh a fheiceáil agus a úsáid dá dtáirgí/seirbhísí trí úsáid a bhaint as a scileanna atá ann cheana chun seirbhísí comhlántacha a chur ar fáil nó trí leathnú i margadh iomlán éagsúil.

Sa chás-staidéar, bhí Roibeard agus Máire róspleách ar ghnó ceithre chomhlacht mhóra ilnáisiúnta agus, dá bhrí sin, rinne siad éagsúlú i réimsí eile mar iad seo a leanas:

1. A straitéis Freagrachta Sóisialta Corparáidí a fhairsingiú chun tacaíochtaí a chur ar fáil do chuardaitheoirí poist i margadh na hÉireann.
2. Comhairle a chur ar chuideachtaí eile maidir le straitéisí freagrachta sóisialta corparáidí.
3. Tacaíochtaí a chur ar fáil d'fhiontair nuabhunaithe.

2 @ 2m
(0/2)

(ii) Seo a leanas na cúiseanna ba cheart do ghnó éagsúlú:

1. Chun an chuideachta a chosaint i gcúlú eacnamaíochta + fairsingiú bailí.
2. Riosca na cuideachta a scaipeadh trí gan a bheith ag brath ar tháirge amháin nó dhó/trí gan a bheith ag brath ar fhoinse ioncaim amháin nó dhó/e.g. má théann soláthraí amháin as gnó, beidh dóthain gnó acu le brabús a dhéanamh go fóill.
3. Gan bheith ag brath ar tháirgí a bhfuil luaineacht shéasúrach acu trí earraí/seirbhísí a chur ar fáil a bhfuil timthriallta éilimh éagsúla acu.
4. Chun a chur ar chumas na cuideachta fairsingiú ionas go ngnóthófar brabús níos mó.
5. Cosaint a thabhairt ar ghnólachtaí iomaíocha e.g. d'fhairsingigh Tesco agus Dunnes Stores i dtairiscintí ar earraí leictreacha le dul in iomaíocht le tairiscintí speisialta a rinne Aldi/Lidl/an iomaíocht.
6. Chun úsáid níos fearr a bhaint as na hacmhainní atá ag an ngnólacht cheana. D'fhéadfadh sé nach bhfuil leas iomlán á bhaint ag an ngnólacht as a fhoireann agus as a chuid trealaimh.

4 @ 2m
(1 + 1)
8 marc

Roinn C	Ceisteanna Ginearálta	100 marc

C.1 Is gné riachtanach í an phleanáil má tá rath le bheith ar ghníomhaíocht ar bith.

(a)	Ainmnigh gníomhaíocht i nGairmchlár na hArdteistiméireachta a raibh pleanáil i gceist inti, agus tabhair breac-chuntas achomair ar an ngníomhaíocht sin.	**4 mharc**

Ainm	2m
Breac-chuntas ar an ngníomhaíocht	2m (1 + 1)

(b)	Mínigh **trí** bhuntáiste don ghníomhaíocht sin atá le baint as an bpleanáil.	**6 mharc**

1. Sainíonn sí na spriocanna/aidhmeanna/cuspóirí ionas go mbeidh gach duine ar an eolas faoin gcuspóir atá le baint amach.
2. Is féidir aon laigí a aithint agus dul i ngleic leo.
3. Cuireann pleanáil ord agus soiléire le gníomhaíocht/tugann sí deis amfhráma agus spriocamanna a leagan amach a chinntíonn go mbíonn gach duine ar an mbóthar ceart.
4. Is féidir na riachtanais/acmhainní a thuar e.g. airgeadas, foireann, áitreabh, ábhair etc.
5. Sainítear róil agus dualgais gach baill den fhoireann/bíonn gach duine ar an eolas faoin gcuspóir atá le baint amach.
6. Cuireann an phleanáil bonn faoin monatóireacht ar thorthaí/rath a tomhas/dul chun cinn na gníomhaíochta a sheiceáil ach comparáid a dhéanamh leis an bplean/le feiceáil an gá aon athruithe/cinntí a dhéanamh.

3 @ 2m
(1 + 1)

(c)	Tabhair breac-chuntas ar **thrí** mhodh éagsúla taighde a úsáideadh chun teacht ar an eolas a bhí riachtanach don ghníomhaíocht sin.	**6 mharc**

Ní mór baint shainiúil a bheith ag an modh taighde leis an ngníomhaíocht a ainmníodh i gcuid (a).

1. Idirlíon
2. Agallamh pearsanta
3. Teileafón/litir/ríomhphost chuig eagraíocht/Príomhoide
4. Suirbhéanna/ceistneoirí
5. Leabharlann
6. Ransú smaointe/díospóireacht sa rang

3 @ 2m
(1 + 1)

(d)	Pléigh **trí** mhodh a úsáideadh chun measúnú a dhéanamh ar an ngníomhaíocht sin.	**9 marc**

1. Ceistneoir – is féidir é a thabhairt don rang/do na daoine ar fad a bhí páirteach.
   - Tá sé éasca torthaí a riar/a chur in ord is in eagar.
   - Is féidir é a chomhlánú gan ainm.
   - Tríd is tríd, ní bhíonn sé costasach.
   - Is iondúil go mbíonn ráta freagartha go maith.
   - Má dheartar i gceart é, tig leis bheith oibiachtúil.
2. Iarraidh ar an múinteoir/duine bainteach tuairim a chur in iúl.
   - Tugann sé sin deis don rang scileanna cumarsáide a chleachtadh.
   - Mura bhfuil na ceisteanna soiléir, is féidir iad a mhíniú.
   - Tá sé an-éasca le heagrú agus le déanamh.
   - Níl aon chostas ag baint leis.
   - Is féidir aiseolas/athbhreithniú ionraic a fháil faoin ngníomhaíocht.

3. Is féidir tuairisc scríofa a tháirgeadh.
    - Tugann an fhaisnéis a thugtar sa tuairisc deis don léitheoir léargas maith a fháil ar an ngníomhaíocht.
    - Modh éasca atá ann le húsáid mar gur gá do bhaill an ranga tuairisc a tháirgeadh d'Fhillteán na hOibre Cúrsa.
    - Is féidir tuairiscí a phlé/a chur i gcomparáid i dtaobh cáilíochta agus ábhair.

4. Athbhreithniú ar obair foirne – cad iad na gnéithe den obair foirne ar éirigh leo agus nár éirigh leo?
    - Ar oibrigh baill na foirne ar fad go maith mar fhoireann?
    - An raibh baill an ranga ar fad ar an eolas faoina ról agus faoina bhfeidhm?
    - Cén chaoi ar láimhseáladh coimhlintí?

5. Plé ranga – tuairimí agus plé ar an ngníomhaíocht.
    - Tá sé éasca le heagrú.
    - Is féidir réimse tuairimí a thabhairt.
    - Tá deis labhartha ag gach duine.

6. Athbhreithniú ar aidhmeanna/cuspóirí
    - Ar bhaineamar ár n-aidhmeanna/cuspóirí amach/e.g. brabús?
    - Cén chaoi ar chruthaíomar gur bhaineamar amach ár n-aidhmeanna/cuspóirí?

3 @ 3m
(1 + 1 + 1)
1m – Modh
1m – Míniúchán
1m – Fáth

C.2 Comhlíonann eagraíochtaí deonacha ról tábhachtach inár bpobail áitiúla.

(a)	(i)	Ainmnigh eagraíocht dheonach atá i do cheantar.	
	(ii)	Mínigh an téarma 'oibrí deonach'.	**3 mharc**

(i) Ainm na heagraíochta deonaí — 1m

(ii) Sainmhíniú ar oibrí deonach: duine a oibríonn chun tairbhe daoine eile/cúise ar leith/na sochaí gan a bheith ag súil le haon airgead as a chuid oibre.

2m
(1 + 1)

(b)	Mínigh an difríocht idir eagraíocht dheonach agus gnólacht tráchtála.	**6 mharc**

3 @ 2m
(1 + 1)

Eagraíochtaí Deonacha	Gnólacht Tráchtála
1. Braitheann siad ar dhaoine a oibríonn gan phá e.g. oibrithe deonacha.	1. Fostaíonn siad foireann agus íocann siad pá le hoibrithe.
2. Ní dhéanann siad brabús/bainteach le saincheisteanna sóisialta.	2. Spreagtha ag brabús a dhéanamh.
3. Maoinithe ag síntiúis/deontais/bailiú airgid.	3. Bailíonn siad cistí trí iasachtaí, infheisteoirí.
4. Tá siad freagrach dóibh siúd a bhaineann úsáid as seirbhísí/cliaint.	4. Tá siad freagrach do scairshealbhóirí/d'úinéirí.
5. Mar chuspóir acu cuidiú le daoine eile.	5. Mar chuspóir acu táirge a tháirgeadh/seirbhís a sholáthar.
6. Déanann tairbhe an phobail.	6. Déanann tairbhe úinéirí/infheisteoirí.

(c)	Tabhair breac-chuntas ar **cheithre** shlí ina mbaineann pobal áitiúil leas as eagraíocht dheonach a bheith sa cheantar.	**8 marc**

1. Cuireann siad seirbhísí ar fáil don phobal/cuidíonn siad le daoine a bhfuil cabhair ag teastáil uathu/tacaíonn siad le cúis áitiúil.
2. Is féidir leo fostaíocht a chruthú trí fhoireann lánaimseartha a fhostú/deiseanna a thabhairt d'oibrithe deonacha uasoiliúint a fháil.
3. Is féidir le daoine óga taithí oibre a fháil leo agus is féidir leo taithí a fháil ar an obair a dhéanann an eagraíocht dheonach.
4. Is féidir áiseanna nó an timpeallacht áitiúil a fheabhsú/bailte slachtmhara.
5. Cothaítear spiorad pobail maith/cothaítear ómós sa cheantar áitiúil/D'fhéadfadh méadú teacht ar an líon oibrithe deonacha/ tugtar deis do dhaoine obair dheonach a dhéanamh.
6. D'fhéadfaí na deontais a fhaightear a úsáid go háitiúil e.g. acmhainní nó áiseanna áitiúla a fheabhsú.

4 @ 2m
(1 + 1)

(d)	Mínigh na dualgais eiticiúla a bhíonn ar oibrithe deonacha agus iad ag obair d'eagraíocht dheonach.	**8 marc**

1. Ní mór go mbeadh oibrithe deonacha iontaofa agus tiomanta don eagraíocht dheonach/iarracht a dhéanamh na tascanna a thugtar dóibh a dhéanamh chomh maith is atá siad in ann/feidhmiú de réir spriocanna na heagraíochta deonaí.
2. Rúndacht – ba cheart d'oibrithe deonacha a aontú gan faisnéis a fhaigheann siad agus obair dheonach á déanamh acu a nochtadh.
3. Diúltú do shochair a ghlacadh – níor cheart d'oibrithe deonacha tairbhe ar bith a fháil ó chliaint na heagraíochta deonaí ná ó aon duine eile.
4. Coimhlint leasa a sheachaint – idir a ngníomhaíocht agus an ról atá acu san eagraíocht dheonach.
5. Iompar mí-eiticiúil a thuairisciú – lena n-áirítear míleithreasú cistí/iompar mídhleathach.
6. Dualgais i leith na gcliant/na mball –meas a bheith acu orthu/caitheamh leo le dínit/a bheith freagrach/foighneach/fulangach/gan leithcheal a dhéanamh/meas a bheith acu ar dhifríochtaí an duine aonair.
7. A bheith iontaofa/meas a bheith acu ar mhaoin na heagraíochta deonaí/dea-sheasamh na heagraíochta deonaí a chosaint/a bheith poncúil/macánta/iontaofa.
8. A chinntiú go bhfuil na scileanna riachtanacha acu chun an post a dhéanamh/freastal ar na seisiúin oiliúna go léir agus an fhaisnéis a fhaightear a úsáid san obair.

4 @ 2m
(1 + 1)

C.3 Tugann taithí oibre/scáthfhoghlaim léargas tábhachtach duit ar shaol na hoibre.

(a)	Luaigh **trí** mhodh chun socrúchán oibre a fháil.	**3 mharc**

1. Teagmhálaithe pearsanta/teaghlach/múinteoirí/scéal ó bhéal go béal
2. CVanna/litreacha a sheoladh chuig fostóirí féideartha
3. Cuairt phearsanta
4. Teileafón
5. Ó obair pháirtaimseartha
6. An tIdirlíon/nuachtáin náisiúnta a úsáid
7. Ríomhphoist a sheoladh.

3 @ 1m

(b)	Scríobh litir chuig fostóir de do rogha féin, ag lorg socrúchán oibre ar feadh trí lá.	**10 marc**

Seoltaí	1m
Dáta	1m
Beannacht oscailte/dúnta	1m
Cur i láthair	2m
Dátaí na taithí oibre/na scáthfhoghlama	1m
Alt dúnta (*CV faoi iamh)	2m
Leagan amach – ailt/ionad na seoltaí/an t-imprisean foriomlán	2m

*mír éigeantach

(c)	Mínigh trí thréith a thugann buntáiste don té atá ag lorg fostaíochta.	**6 mharc**

1. Dícheallach – tá daoine táirgiúla, dícheallacha níos fearr do ghnó.
2. Dea-chumarsáidí – is gá go mbeidh daoine in ann cumarsáid a dhéanamh le bainisteoirí, oibrithe eile agus custaiméirí.
3. Poncúlacht – Tá sé ríthábhachtach go mbíonn gach oibrí in am don obair.
4. Oibriú mar chuid d'fhoireann – gné lárnach den ionad oibre is ea bheith in ann oibriú mar chuid d'fhoireann. Ní mór go réiteodh oibrithe le baill foirne eile agus a dtascanna féin a dhéanamh.
5. Taispeánann siad tionscnaíocht – Teastaíonn fostaithe ó fhostóirí ar féidir leo obair a dhéanamh astu féin agus nach dteastaíonn treoir sheasta uathu/meon dearfach.
6. Macánta/iontaofa – Tá sé ríthábhachtach go ndéanfadh oibrithe lá macánta oibre dá luach saothair. Ní dhéanfaidh fostaí damáiste do mhaoin an fhostóra agus ní ghoidfidh sé/sí aon rud.

Níl an liosta seo uileghabhálach 3 @ 2m
(1 + 1)

(d)	Déan cur síos ar **thrí** shlí inar ullmhaigh do rannpháirtíocht i dtaithí oibre do shaol na hoibre thú.	**6 mharc**

1. Tugann sí taithí phraiticiúil ar an bpost/ngairm a bhfuil suim agat ann.
2. Saol na hoibre/cén t-iompar/meon a bhfuiltear ag súil leis uait e.g. coimeád ama maith, fad an lae oibre/na cáilíochtaí a theastaíonn.
3. Forbraítear scileanna nua cosúil le hobair mar fhoireann agus scileanna idirphearsanta.
4. Is féidir féinmheas/féinmhuinín a fheabhsú. Mar thoradh ar bheith rannpháirteach i dtaithí oibre agus cásanna éagsúla a láimhseáil, is féidir d'fhéinmheas/d'fhéinmhuinín a mhéadú/idirghníomhú le daoine fásta eile seachas an múinteoir.
5. Is féidir leis cuidiú le CV a ullmhú/foirmeacha iarratais a chomhlánú/teicnící maithe agallaimh mar is gá é sin ar fad a dhéanamh chun taithí oibre a fháil.

3 @ 2m
(1 + 1)

C.4 Bíonn tionchar ag gnólachtaí dea-rialaithe ar fhostóirí, ar fhostaithe, agus ar an timpeallacht.

(a)	(i)	Cad is ceardchumann ann?	
	(ii)	Ainmnigh **dhá** cheardchumann.	**5 mharc**

(i) Eagraíocht oibrithe atá i gceardchumann/a dhéanann iarracht pá/coinníollacha oibre a oibrithe a fheabhsú/déanann sé ionadaíocht thar ceann oibrithe i ndíospóidí.

3 @ 1m

(ii) Ainmnigh dhá cheardchumann
TUI/ASTI/INTO/INMO/SIPTU/IMPACT/UNITE/MANDATE/NBRU 2 @ 1m

(b)	Tabhair breac-chuntas ar **cheithre** bhuntáiste a bhaineann le bheith i do bhall de cheardchumann.	**8 marc**

1. Déanann ceardchumainn idirbheartaíocht le fostóirí maidir le pá agus coinníollacha.
2. Déanfaidh ceardchumann ionadaíocht thar ceann a mball i rith athruithe móra san ionad oibre cosúil le hiomarcaíochtaí ar scála mór.
3. Is féidir leo faisnéis, comhairle agus tacaíocht a thabhairt dá mbaill.
4. Is féidir leo áiseanna oideachais agus oiliúna a chur ar fáil.
5. Déanann siad eadráin le fostóirí chun díospóidí/eachtraí bulaíochta a réiteach.
6. Bíonn dlúthpháirtíocht níos fearr ann i measc oibrithe mar gheall ar cheardchumainn.
7. Sochair do thomhaltóirí cosúil le hárachas/VHI ar lascaine.

4 @ 2m
(1 + 1)

(c)	(i)	Mínigh cad is conradh fostaíochta ann.	
	(ii)	Ainmnigh **ceithre** mhír ba chóir a bheith san áireamh i gconradh fostaíochta.	**6 mharc**

(i) Cáipéis **scríofa***/idir fostóir agus fostaí ina sonraítear na téarmaí agus coinníollacha faoina dtoilíonn duine tabhairt faoin obair a bhfostaítear iad lena déanamh/chun pá nó tuarastal comhaontaithe a fháil.

2m
(1 + 1)
*mír éigeantach

(ii) Ainmnigh **ceithre** mhír ba chóir a bheith san áireamh i gconradh fostaíochta.

1. Taispeánann sé sonraí maidir le pá/tuarastal, cé mhéad is ceart a íoc/cén uair a dhéantar íocaíochtaí/modh íocaíochta/bónas ragoibre.
2. Teidlíochtaí saoire cosúil le cén uair a thosaíonn an bhliain oibre/cén uair is féidir saoire a thógáil/luaitear go soiléir ann an líon laethanta saoire a cheadaítear.
3. Áirítear ann teidlíochtaí do shaoire bhreoiteachta cosúil leis an líon laethanta sula dteastaíonn teastas/sonraí maidir leis an méid a íoctar agus tú tinn.
4. Leagtar amach go soiléir sonraí an phoist atá le déanamh/teideal an phoist.
5. Ba cheart cód iompair/gnás casaoide a thaispeáint ann e.g. an duine a dhéileálann le gearáin agus an chaoi ar cheart gearán a dhéanamh.
6. Ba cheart mionsonraí a thabhairt sa chonradh ar shaoire reachtúil ar nós saoire do thuismitheoirí/ saoire mháithreachais.
7. Ba cheart ainm/seoladh an fhostóra agus ainm/seoladh an fhostaí a lua go soiléir ann.
8. Ba cheart dáta tosaigh nó fad an chonartha d'fhostaithe a thaispeáint sa chonradh.
9. Ní mór don fhostaí an conradh a shíniú.

4 @ 1m

(d)	Déan cur síos ar **thrí** fhreagracht atá ar fhostóir maidir le rialúcháin sláinte agus sábháilteachta. **6 mharc**

1. Ráiteas sábháilteachta a ullmhú (cáipéis ina leagtar amach an chaoi a mbainistíonn an chuideachta sláinte agus sábháilteacht/a gcinntítear go ndéantar measúnú ar rioscaí).
2. Coinníollacha sábháilte oibre/áiseanna cearta/sosanna/saoire a sholáthar/innill a úsáid mar is ceart etc. Ní mór don fhostóir a chinntiú go bhfuil trealamh sábháilte agus inoibrithe/oiliúint/treoir chuí a chur ar fáil
3. Trealamh Cosanta Pearsanta a chur ar fáil nuair is gá e.g. gloiní cosanta, buataisí le bairbín cruach, clogaid, clogaid oibre, cosaint cluaise, lámhainní, naprúin, eangacha gruaige etc.
4. Dóthain comharthaí a thaispeáint, druileanna dóiteáin/trealamh dóiteáin/bealaí éalaithe dóiteáin.
5. Bearta a dhéanamh chun bulaíocht a chosc. Ba cheart nósanna imeachta a bheith i bhfeidhm chun déileáil le ciapadh; ba cheart déileáil leis na saincheisteanna sin láithreach.
6. Oifigeach Sábháilteachta a cheapadh/timpistí a chur in iúl don Oifigeach Sláinte agus Sábháilteachta

3 @ 2m
(1 + 1)

C.5 Iarradh ort fiosrú a dhéanamh faoi ghairm de do rogha féin.

(a)	Cad is fiosrú gairme ann?	**2 mharc**

Is é is fiosrú gairme ann/taighde a dhéantar chun faisnéis a fháil faoi phost/gairm ar leith/lena n-áirítear na scileanna agus cáilíochtaí riachtanacha chun an post a dhéanamh/mar aon leis na bealaí isteach chuig an bpost/gairm.

2m
(1 + 1)

(b)	(i) Ainmnigh gairm a d'fhiosraigh tú. (ii) Liostaigh na céimeanna a d'fhéadfaí a úsáid chun an ghairm sin a fhiosrú.	**5 mharc**

(i) Ainm na gairme — 1m

(ii) Na céimeanna a úsáidtear chun an ghairm sin a fhiosrú:

1. Cur síos ar an ngairm/na dualgais a ghabhann léi
2. Scileanna/cáilíochtaí a theastaíonn don ghairm
3. Múinteoir Gairmthreorach
4. Céim féinmheasúnaithe/suimeanna scileanna/DATS/ábhair Ardteistiméireachta
5. Cuardach cúrsa/roghanna oideachais e.g. Careers Portal, Qualifax
6. Foghlaim taobh amuigh den rang – agallamh a chur ar dhuine sa ghairm/freastal ar laethanta oscailte/foghlaim san ionad oibre
7. Measúnú

4 @ 1m

(c)	Luaigh **dhá** ábhar Ardteistiméireachta atá riachtanach don ghairm sin. Mínigh an bhaint atá ag na hábhair sin le do rogha gairm.	**6 mharc**

Luaigh an dá ábhar	2 @ 1m
Mínigh an bhaint atá ag na hábhair leis an ngairm	2 @ 2m (1 + 1)

(d)	Déan cur síos ar **dhá** shlí chun dul isteach sa ghairm a roghnaigh tú. Bain úsáid as ceannteidil oiriúnacha.	**12 mharc**

Teideal an Chúrsa
Achar Ama
Ainm/Láthair an Choláiste
Pointí/riachtanais iontrála
Sonraí an chúrsa
Cáilíocht deiridh/ainm na cáilíochta

[6 @ 1m] x 2

C.6 Tá sé beartaithe ag do rang Ghairmchlár na hArdteistiméireachta fiontar nua Banda Fite a bhunú chun airgead a bhailiú do charthanas áitiúil.

(a)	Liostaigh **ceithre** mhodh chun smaointe a ghiniúint.	**4 mharc**

1. Ransú smaointe/bosca moltaí/meabhairmhapa/plé ranga/mataí boird/fiafraí den mhúinteoir.
2. Cóipeáil smaoineamh ó ghnó roimhe seo.
3. Déan taighde margaidh/idirlín/suirbhéanna/ceistneoirí.
4. Déan staidéar ar chaitheamh aimsire/ábhair suime.
5. Féach ar na rudaí atá ar díol i siopaí.
6. Mionathraigh smaointe iomaitheora/smaointe ón gcoigríoch.
7. Réitigh a aimsiú ar fhadhbanna.
8. Bearnaí sa mhargadh a aithint. 4 @ 1m

(b) Bainfear úsáid as ceistneoirí mar chuid den taighde margaidh a dhéanfar don táirge seo.
(i) Cad is taighde margaidh ann?
(ii) Ainmnigh **trí** mhodh, seachas ceistneoir, is féidir a úsáid mar uirlis taighde margaidh.
5 mharc

(i) Is é is taighde margaidh, bailiú, taifeadadh agus anailís a dhéanamh ar fhaisnéis a bailíodh/tugann sé deis duit cinntí a dhéanamh maidir le dul chun cinn i ngnó.
2 @ 1m

(ii) Modhanna taighde margaidh
Agallaimh/sampláil/staidéir phainéil/breathnú/idirlíon/teileafón/taifid reatha/foilseacháin rialtais
3 @ 1m

(c) Mínigh **ceithre** mhíbhuntáiste a bhaineann le ceistneoir a úsáid mar uirlis taighde margaidh.
8 marc

1. Má fhágtar ceist ar lár, seans nach mbeidh deis iarraidh ar an bhfreagróir arís go háirithe mura bhfuil ainm leis.
2. Tá seans ann nach bhfreagróidh daoine ceisteanna go hionraic/ceisteanna/freagraí claonta/ceisteanna treoraithe/ceisteanna dúnta.
3. Is féidir leis bheith deacair dóthain freagraí a fháil ar cheistneoir poist nó ar cheistneoir is gá don fhreagróir a sheoladh ar ais.
4. Tig le freagróirí neamhaird a dhéanamh de cheisteanna áirithe; b'fhéidir nach mbeidís sásta ceist a fhreagairt mar nach dteastaíonn uathu faisnéis a nochtadh fúthu féin.
5. D'fhéadfadh freagróirí an bhrí mhícheart a bhaint as ceisteanna de bharr drochdhearadh agus teanga athbhríoch agus cuirfidh sé sin na torthaí ar sceabha.
6. Má tá ceistneoir rófhada nó róchasta, d'fhéadfaí bheith bréan de/glacann sé an iomarca ama.
7. Níl ceistneoirí oiriúnach do dhaoine lagamhairc.
8. Bíonn sé deacair sampla cuí a fháil/chun do spriocmhargadh a léiriú/d'fhéadfadh sé nach bhfuil an sampla ionadaíoch don spriocmhargadh.
9. Tá ceistneoirí costasach le riar/priontáil/seachadadh.

4 @ 2m
(1 + 1)
1m – ráiteas
1m – míbhuntáiste

(d)	Déan cur síos ar conas a d'fhéadfaí úsáid éifeachtach a bhaint as Teicneolaíocht na Faisnéise agus na Cumarsáide (TFC) san fhiontar sin. **8 marc**

1. D'fhéadfaí foilsitheoireacht deisce a úsáid chun póstaeir a dhéanamh chun an fiontar a chur chun cinn agus a fhógairt /lipéid/póstaeir a phriontáil.
2. D'fhéadfaí láithreacht ar na meáin shóisialta, cosúil le Facebook agus Twitter, a úsáid chun faisnéis agus nuashonruithe a chur ar fáil faoi na bandaí fite. D'fhéadfaí í a úsáid chomh maith chun orduithe a thógáil.
3. D'fhéadfaí an tIdirlíon/suíomh gréasáin/áiseanna ar líne a úsáid chun amhábhair a aimsiú agus a ordú ar an gcostas is ísle/fógraíocht etc.
4. D'fhéadfaí ríomhphost/fóin phóca/teachtaireachtaí meandracha a úsáid chun teagmháil a dhéanamh le daoine lena mbaineann/d'fhéadfadh an rang iad a úsáid le fanacht i dteagmháil.
5. D'fhéadfaí próiseáil focal a úsáid chun sonraisc agus cáipéisí riachtanacha eile a chruthú. D'fhéadfaí an áis postchumaisc a úsáid chun comhfhreagras a sheoladh.
6. D'fhéadfaí clár bhunachar sonraí a úsáid chomh maith chun sonraí gach custaiméara a eagrú.
7. D'fhéadfaí scarbhileoga a úsáid chun críocha buiséadaithe mar aon le ráitis airgeadais a chur i láthair.
8. CAD/CAM – dearadh táirge.
9. PowerPoint – chun cur i láthair a dhéanamh faoin gcuideachta/comórtais fiontraíochta.

4 @ 2m
(1 + 1)
1m – modh
1m – úsáid

Leathanach Bán

Leathanach Bán